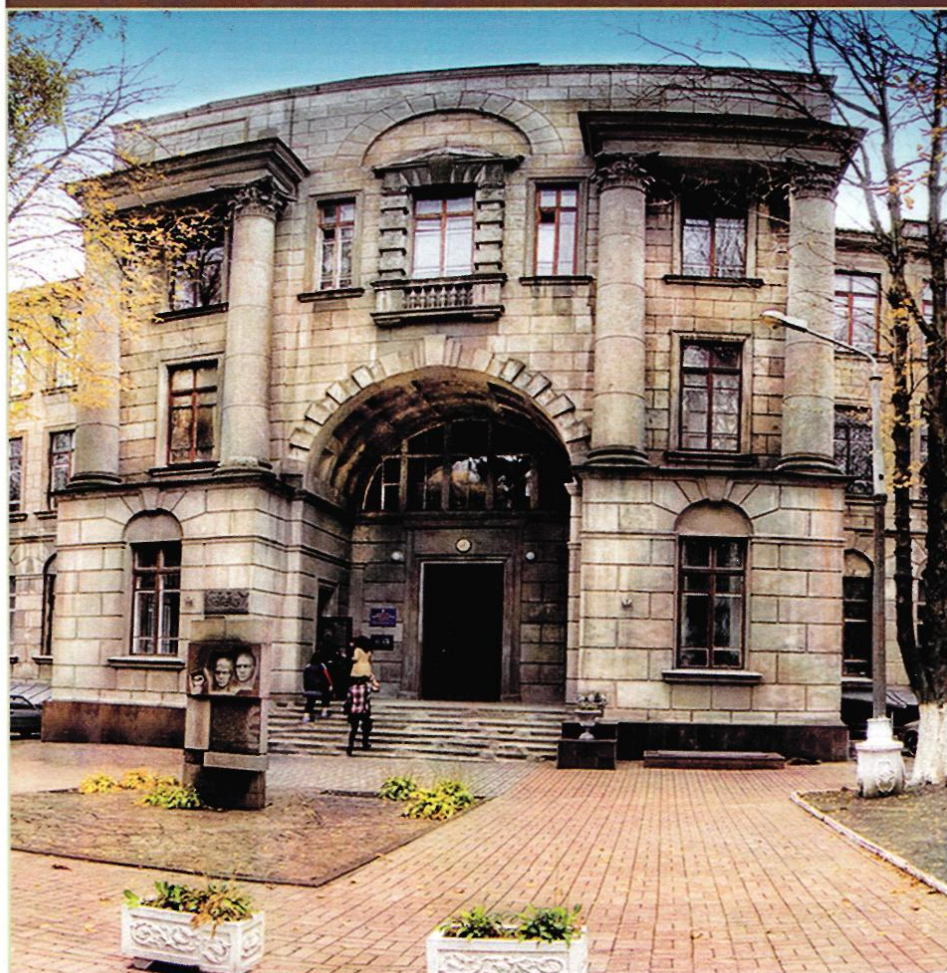

З'2016

Філософсько-гуманітарні ЧИТАННЯ

Збірка наукових праць

УДК 130.3

**Друкується за рішенням Вченої ради
ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»,
протокол № 3 від 31 березня 2016р.**

Філософсько-гуманітарні читання: Збірка наукових праць / Відп. ред. О.В. Добридень; редагування – В.Ю. Кравченко, А.І. Нікітенко. – Дніпропетровськ: ДЗ «ДМА», 2016. – 277 с.

У збірнику подано наукові статті та тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Філософсько-гуманітарні читання» з темою «Людина, суспільство і наука в умовах сучасних цивілізаційних змін», яка відбулася 15 квітня 2016 року у м. Дніпропетровськ. Розглядаються актуальні проблеми сучасного соціально-гуманітарного простору. Матеріали конференції присвячені специфіці і закономірностям становлення сучасного духовного середовища, педагогічних, освітніх та виховних методик, історико-філософських, психологічних, культурних, морально-етичних та соціально-політичних аспектів трансформації та модернізації суспільства і особистості.

Видання буде цікавим і корисним для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, а також студентів та аспірантів соціально-гуманітарних спеціальностей.

В сборнике представлены научные статьи и тезисы докладов международной научно-практической конференции «Философско-гуманитарные чтения» с темой «Человек, общество и наука в условиях современных цивилизационных изменений», которая состоялась 15 апреля 2016 в г. Днепропетровск. Рассматриваются актуальные проблемы современного социально-гуманитарного пространства. Материалы конференции посвящены специфике и закономерностям становления современной духовной среды, педагогических, образовательных и воспитательных методик, историко-философских, психологических, культурных, морально-этических и социально-политических аспектов трансформации и модернизации общества и личности.

Издание будет интересным и полезным для ученых, преподавателей высших учебных заведений, а также студентов и аспирантов социально-гуманитарных специальностей.

The collection includes The international scientific and practical conference «Readings in Philosophy and Humanities» with the topic «Man, society and science in modern civilization changes» held in Dnipropetrovsk, 15 April 2016. The papers presented at this conference cover the actual issues of modern socio-humanitarian space. Authors examine the specificity and laws of formation of modern spiritual environment, pedagogical, educational and upbringing methods, historical, philosophical, psychological, cultural, ethical, social and political aspects of transformation and modernization of society and personality.

The issues addressed may be interesting and useful for researchers, academics, students and graduate students in social sciences and humanities.

Статті друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст наданих статей несуть їх автори.

Статьи публикуются в авторской редакции. Ответственность за содержание предоставленных статей несут их авторы.

Papers are published in author's edition. Authors are responsible for the content of their submitted papers.

УДК 392:502.175 (477) (043.3)

Шевель А. О.

Сумський національний аграрний університет, м. Суми

БІОЦЕНТРИЗМ ЯК ПРОВІДНА КОНЦЕПЦІЯ У СТАВЛЕННІ ДО ЖИВОГО

В статті обґрунтовується думка про те що, біоцентризм – провідна концепція у ставленні до живого. Автор розглядає філософські ідеї М. Лютера, В. Соловйова, А. Швейцера, П. Тейлора та сучасних вчених - С. Й. Хомінського, В. І. Чопика, Р. Ланца, описує релігійні вірування стародавніх українців.

Ключові слова: біоцентризм, біологічне мислення, екологічна етика, нео-біоцентризм, свідомість.

В статье обосновывается мысль о том, что, биоцентризм – ведущая концепция по отношению к живому. Автор рассматривает философские идеи М. Лютера, В. Соловьева, А. Швейцера, П. Тейлора и современных ученых - С. И. Хоминского, В. И. Чопика, Р. Ланца, описывает религиозные верования древних украинцев.

Ключевые слова: биоцентризм, биологическое мышление, экологическая этика, нео-биоцентризм, сознание.

The article substantiates the idea that biocentrism – is a leading concept in relation to living things. The author examines the philosophical ideas of M. Luther, V. Soloviev, A. Schweitzer, P. Taylor and modern scientists – S. Y. Hominsky V. I. Chopyk, R. Lanz, describes the religious beliefs of ancient Ukrainians.

Keywords: biocentrism, biological thinking, environmental ethics, neo-biocentrism, consciousness.

Взаємодія природничого й гуманітарного знання, що виявляють спільні риси у баченні об'єкта, використанні принципів дослідження, активному обміні методами й поняттями, формує синтетичні напрями, одним із яких постає біоцентризм.

Як пише український вчений Чопик В. І. біоцентризм – цінність універсальна, об'єктивна, неминуща, це категорія позачасова. Ідея біоцентризму співзвучна з ідеями М. Лютера, В. Соловйова, А. Швейцера.

Мартін Лютер виступив з ідеєю вселенської релігії, російський філософ В. Соловйов повторив ідею Лютера в частині об'єднати всі християнські релігії. І той і той зазнали невдачі. А. Швейцер стверджував що «Благоговіння перед життям» повинно стати основою етичного оновлення людства. Біоцентризм передбачає не тільки благоговіння але й захист й збереження життя.

«Я, - підтвердив улещений кіт і додав. - Присмно чути, що ви так чемно звертаєтесь до kota. Котам звичайно чомусь говорять – «ти», хоча жоден кіт ніколи ні з ким не пив на брудершпафт» - дана цитата з твору М. Булгакова «Мастер і Маргарита» ілюструє погляд німецького філософа.

Концептуально близько до етики благоговіння перед життям А. Швейцера знаходиться етика поваги до природи американського екофілософа Пола Тейлора. Тейлор вважає, що, приймаючи позицію поваги до природи як остаточну моральну позицію, ми зобов'язуємося жити за визначеними нормативними принципами, що керують нашими відносинами із природою. По Тейлору етичне зобов'язання стосовно амеби ідентичне нашому зобов'язанню стосовно кита чи орла. Принципу-поваги до природи повинні дотримуватися кожна людина, незалежно від того, любить вона природу чи ні. Автор думає, що кожна жива істота має у своєму розпорядженні свою власну справжню цінність, що полягає у власному благо. Тому будь-яку живу істоту потрібно визнати як телеологічний центр життя, що намагається зберегти себе і реалізувати власне благо своїм власним шляхом [3, с. 131].

Як тут не згадати релігійні вірування наших предків. Особливу шану стародавні слов'яни віддавали деревам і птахам, що вважалися основоположниками або покровителями якогось роду, племені (прояв тотемізму). Перше місце у вшануванні займав дуб, особливо старий, — символ міцності; ясен — символ Перуна; клен і липа — символи подружжя, береза — символ чистоті матерії-природи.

Священними вважалися птахи й тварини. Зокрема, зозуля — провісниця майбутнього; ластівка — символ кохання; ластівка — доля людини; ворони — священні птахи; сова — символ смерті та пітьми. Багатьом птахам приписувався дар пророцтва.

З тварин священними вважалися коні та воли, а з комах — бджола й сонечко.

Стародавні слов'яни вірили у безсмертя душі, але досить своєрідно. Вони вважали, що після смерті небіжчика в залежності від його чеснот душа могла вселитись в раба, стати добрим духом дерева, птаха або тварини, могла вселятися в іншу людину. Незалежно від перевтілень душі, вона завжди відгукувалась добром на поклик людини.

Релігійні вірування стародавніх слов'ян максимально наближались до життєвих реальностей і відображали у міфологічній формі прагнення єднання з природою, навколишнім середовищем, їх охорони. Вони формували думку про те, що добрі сили завжди мають перевагу над злими, що тільки мир і злагода дають змогу гідно продовжувати життя, забезпечують процвітання роду чи племені [1, с. 124].

Хомінський С. Й. аналізує тварин, що одержали статус «священних». Так, наприклад зв'язку з традицій українців є першою на Великдень розговляти корову спеціально окрещеним для неї в церкві окрайцем житнього хліба. А одна зі старовинних молитов нашого народу починається словами: «Дай, Боже, здоров'я корові».

На Житомирщині білого лелеку досі називають буслом. Виявляється, Бусел — це божество з української міфології, син Буса. За легендою, Бусел перевтілювався в білого лелеку й приніс нашим предкам виноградну лозу з гроном, чим урятував їх від голоду. Відтоді цей красивий і благородний птах став священним в українців. Цікаво, що білий лелека набув «священного статусу» і серед мусульман. За арабським повір'ям, у цих птахів перевтілюються душі тих мусульман, які за свого життя жодного разу не здійснили передбаченого Кораном паломництва в Мекку, до гробу пророка Магомета. Вони вимушені робити це вже після смерті в образі птахів. Тому кожен, хто вбив лелеку, вважається вбивцею.

А чого вартий культ вужа, що подекуди й досі існує на Волині. Цю незлобливу тваринку держать у хаті, поять молочком, усіляко оберігають... і вірять, що від неї залежить родинне щастя та достаток.

Є в українців і священні комахи. Йдеться, звісно, про бджіл. Так, колишній президент Віктор Ющенко в одному зі своїх інтерв'ю «Україні молодій» назвав бджільництво напівдуховною сферою та згадав давні народні ікони, на яких сліди Ісуса Христа зображені у вигляді бджілок. На старовинних українських пасіках можна знайти ікону Зосима та Саватія — святих покровителів бджіл.

А ось за своїх коней козаки молилися святому Кононові. В українців зовсім немає традиції споживати конину. Адже ці тварини у нас споконвіку помирили власною смертю — підняти ножа на коня й нині вважається гріхом навіть серед професійних різників [2, с. 131].

Чопик В. І. вважає, що біоцентрична концепція й філософія, на відміну від політичної, об'єднує усіх, в ній знайдуть інтерес кожен окремо і всі разом. Бо це інтерес виживання, до чого не закликає жодна з політичних концепцій та більшість релігійних конфесій. Винятком є буддизм, де гріхом є навіть муху вбити. В Бірмі не ріжуть ніяких тварин на м'ясо.

Біоцентризм повинен і може стати транснаціональною світською релігією, яка передбачає нове біологічне мислення для формування нового менталітету людей усіх конфесій і націй, нових етичних норм поведінки людини, взаємодії людини і природи.

Біоцентризм — об'єднуюча ідея спільноти, фактор соціального, наукового, і морально-етичного прогресу. Це пасіонарний згусток філософії життя, інтелекта і моралі людини XXI століття. Як колись латина засвідчувала культуру й освідченість людини і цивілізованість суспільства, так і біологічне мислення й екологічна етика і культура будуть мірилом цивілізованості суспільства XXI століття [4, с. 78].

Чопик В. І. наголошує на тому, що біоцентрична парадигма може і повинна стати 12-ою заповіддю «Берегти життя всього живого», бо 11-ою заповіддю деякі вчені вважають

«Поважай права людини», запропоновану папою Павлом XXIII, а папа Іван Павло II заснував при Ватикані «інститут життя» [3, с. 134].

В наш час ідеї біоцентризму розглядає Роберт Ланц, якого The New York Times називає третім за важливістю і авторитетністю вченим світу, який випустив книгу «Біоцентризм: Життя і свідомість як ключ до розуміння справжньої природи Всесвіту». У ній він впевнено заявляє: після смерті життя не закінчується, а свідомість - це щось вічне. Ланц - кращим у світі експертом з регенеративної медицини та науковим керівником «Товариства за передові технології в дослідженні клітин». Загалом, у світі він став відомим за рахунок своїх унікальних експериментів і досліджень стовбурових клітин. Він марить клонування зникаючих або навіть зниклих видів тварин. Незважаючи на те, що він досяг величезного прориву в цій галузі, Ланц нещодавно почав займатися фізикою, квантовою механікою та астрофізикою, об'єднавши всі три науки і на їх основі створив свою теорію біоцентризму. В даний час професор займається саме нею. Біоцентризм вчить, що життя - це свідомість і основа Всесвіту. І що саме свідомість створює матеріальне, а не навпаки, як всі думають. Ланц вказує на структуру Всесвіту і на те, що всі закони і константи, котрі існують в ньому, орієнтовані на підтримку життя. Це змусило його припустити, що інтелект існував до появи матерії. Він також стверджує, що поняття простору й часу не є об'єктивними. Тобто, простіше кажучи, не існують у природі. Мовляв, це всього лише інструменти свідомості, необхідні для виживання нас і тварин. Ланц каже, що поняття простору і часу - це своєрідний панцир, який допомагає нам усвідомити, що ми існуємо. Хоча в реальності ми існуємо поза часом і простором.

Теорія припускає, що смерть свідомості неможлива. Хоча люди й продовжують ототожнювати себе зі своїм тілом. Якщо тіло створює свідомість, то обидва помруть одночасно. Але якщо припустити, що організм отримує свідомість таким же чином, як супутникова антена, тоді стає очевидним, що вона продовжить своє існування і поза організмом. Якщо свідомість має квантову структуру, вона може існувати скрізь, в будь-якій точці часу і простору. Ланц також вважає, що одночасно існує не один, а безліч Всесвітів. В одному з них ваше тіло мертве, в іншому - продовжує існувати, поглинаючи свідомість із зовнішнього простору. Це означає, що вмираюча людина не потрапить ні в рай, ні в пекло, але може виявитися в схожому світі та продовжувати існувати там. Хоч і не розуміти, що це не перше її життя.

Загалом, якщо є багато Всесвітів, в яких наша душа може переміщатися після смерті, то це і є безсмертя. Теорія, яка ставить в основу цей принцип, називається теорією нео-біоцентризму.

Звичайно, ідеї Роберта Ланца не є новими, але вони дають можливість людству переглянути своє ставлення до себе та до всього, що його оточує [5].

Отже, сучасна наукова картина світу формується на трьох рівнях узагальнення та систематизації знань: загальнонауковому, природничо-науковому та спеціально-науковому. Пріоритетна роль у цьому процесі належить концепції біоцентризму, що декларує цілісність живої природи і реалізується через принципи рівноправності всього живого, рівневої організації життя, коєволюції та біоетики. Неоціненна роль концепції біоцентризму і в регламентації взаємовідносин між тваринним світом Землі і людиною як складовою частиною останнього. Практична участь людини в житті живої природи в свою чергу регламентується принципами взаємозв'язку видів, потенційної корисності, незамінності та різноманіття.

Біоцентризм націлює людей на збереження якомога більшого числа видів живих істот і ділянок дикої природи (без особливої при цьому користі для людини чи навіть їй на шкоду). Для цього спонукає поважати права природи й обмежувати права й інтереси людини (не все для блага людини, не все в ім'я людини).

Література:

1. Закович М. М. Культурологія: українська та зарубіжна культура. / М. М. Закович. – К.: Знання, 2007. – 567 с.
2. Хомінський С. Й. Тематичне розмаїття публікацій преси з висвітлення синтезу релігії та екології / С. Й. Хомінський // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2008. – Т. 30. – С. 131–135.
3. Чопик В. І. Концепція біоцентризму в контексті глобалізації / В. І. Чопик // Освіта і управління. Науково-практичний журнал. – 01/2009. – Том 12 №1. – С. 131–135.
4. Шевчик Л. О., Голиней Г. М., Подобивський С. С., Крижановская М. А., Кравец Н. Я. Біоцентризм – методологія висвітлення місця та ролі тварин у природі та житті людини в контексті формування сучасної природничо-наукової картини світу / Л. О. Шевчик, Г. М. Голиней, С. С. Подобивський, М. А. Крижановская, Н. Я. Кравец // Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту. Сер. Біол., – 2014. – № 2 (59). – С. 78–81.
5. Що круті вчені думають про безсмертя і реінкарнацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uamodna.com/articles/scho-kruti-vcheni-dumayutj-pro-bezsmertya-i-reinkarnaciyu/>

УДК 130.3

Багирли Айнур Хикмет гызы

Азербайджанский университет туризма и менеджмента, г. Баку, Азербайджан

ПРОБЛЕМА БЕЗРАБОТИЦЫ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ

One of the main social problems that should be solved and its solution will have an effect on other social problems is unemployment in Azerbaijan. Unemployment is socio-economical process which describe that some part of active people could not find an opportunity to apply their work-force. An action plan is being implemented by government in order to solve unemployment problem in the Republic of Azerbaijan. As a result of this unemployment rate decreased to 5 % in 2016.

Ключевые слова: социальный, безработица, занятость, закон, стратегия

Одной из самых важных, решаемых и непосредственно влияющих на решение других социальных проблем в Азербайджане, считается проблема безработицы. Безработица сама по себе создаёт условия для возникновения других проблем. Безработица – это социально-экономическое явление, отражающее невозможность применения своей рабочей силы определенной части трудоспособного активного населения. Экономический кризис, высокий уровень инфляции, структурная перестройка экономики, технический прогресс, демографическая политика государства и т. д. – это факторы, вызывающие безработицу. Согласно теории английского экономиста Т. Ф. Мальтуса, одной из важных причин безработицы считается демографическая ситуация. Он считает, что рост населения приводит к созданию армии безработных. Так, в произведении «Опыт о законе народонаселения» он отмечает, что геометрический, а также численный диапазон роста населения и производство благ позже влияет на увеличение числа безработных. Безработица проявляется в различных формах.

Фрикционная безработица считается такой формой безработицы, где для личности есть работа и человек сможет работать. Но это займёт некоторое время, пока он найдёт её. Экономисты считают, что такая форма безработицы считается желательной. В предприятии, при внедрении новых технологий или не требуется работник, или же работник не бывает в состоянии использовать новые технологии. Созданную при этом безработицу характеризуют как структурную безработицу. Иногда спад производства в промышленности является результатом снижения спроса на рабочую силу. А это называется периодической (циклической) безработицей.

После приобретения независимости перешли к рыночной экономике. Одной из главных целей перехода к рыночной экономике является повышение уровня и качества жизни населения за счет интенсификации производства и эффективного использования возможностей каждого человека.